

Олефіренко Тарас Олексійович

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Україна

Принципи підготовки майбутнього вчителя до розвитку професійної кар'єри в контексті євроінтеграції та глобалізації

В умовах стрімкого розвитку процесів глобалізації виникає багато викликів, які пов'язані із прагненням країн світу бути конкурентоспроможним на ринку праці і, водночас, зберегти людський потенціал як основу їх соціально-економічного й культурного розвитку. В цьому контексті цілком слушним є умовивід Т. Медведовської, яка стверджує, що одним із основних показників, за яким оцінюють перспективи економічного зростання країни та її конкурентні переваги на зовнішньому та внутрішньому ринках, є національна конкурентоспроможність [3, с. 234].

На нашу думку, суттєву роль у реалізації стратегічних пріоритетів розвитку, що визначаються на національних рівнях кожної країни світу, має вчитель, на якого покладаються завдання навчання й виховання нового покоління – мобільного, компетентного, конкурентоспроможного, відданого інтересам своєї батьківщини. Окрім того вчитель має допомогти своїм вихованцям визначитися щодо своїх індивідуальних професійних уподобань й майбутньої професії, пояснити важливість опанування інструментами пошуку свого місця у професійному житті, адаптації на робочому місці, подальшого професійного й кар'єрного розвитку. Але й сам педагог має володіти такими ж знаннями, вміннями й навичками. Ось чому в умовах розвитку глобалізованого професійного середовища у педагогічних закладах вищої освіти (ЗВО), зокрема й в Україні, значна увага надається професійній підготовці до розвитку професійної кар'єри у майбутніх учителів. Слід зазначити, що у нашому дослідженні будемо дотримуватися розуміння поняття «кар'єра» як досягнення успіху особистості у визначеній сфері професійної її діяльності.

Нам імпонує позиція Е. Гуссерля, який вважає, що саме в процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти (ЗВО) йде активний пошук мети і цінностей професії, усвідомлення стилю життя, обумовленого даною професією [2, с. 14]. Учений переконаний, що перед педагогічним ЗВО стоїть непросте завдання пошуку адекватних способів включення студентів в процес освіти і у педагогічну професію. Виходячи з цього, стає очевидною необхідність внесення змін в систему професійної підготовки майбутніх педагогів, що позначає проблему пошуку детермінант, що обумовлюють як її зміст, так відповідність сучасним запитам ринку праці [2, с. 14]. Тож професійну підготовку в педагогічному ЗВО будемо розглядати як початок професійної кар'єри і початок процесу стійкої самоідентифікації особистості в професії за допомогою систематизації отриманих знань й навичок, що відкриває для неї можливості майбутнього професійного розвитку.

Звернімо увагу на те, що розроблені і затверджені стандарти вищої освіти України нового покоління містять вимоги до рівня освіти осіб, перелік компетентностей (інтегральної, загальних і спеціальних) випускника ЗВО, опис нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти (сформульований у термінах результатів навчання) [2; 5]. Тож в умовах стандартизації вищої педагогічної освіти, важливим є під час набуття майбутньої професії досягнення балансу у формуванні hard та soft skills, тобто професійних (hard) та надпрофесійних (soft) навичок. Це обумовлює більш чіткий підхід до визначення принципів розвитку професійної кар'єри майбутніх вчителів з урахуванням нових викликів, зокрема тих, що пов'язані із світовими, зокрема європейськими стандартами якості вищої педагогічної освіти.

Вважаємо, що в сучасних умовах в системі вищої педагогічної освіти України в контексті її євроінтеграційних устремлінь яскраво позначається проблема визначення місії, мети, завдань, принципів, змісту, технологій і форм підготовки випускників до розвитку професійної кар'єри. Однак, на нашу думку, натеper в педагогічній науці немає однозначного розуміння того,

які принципи побудови професійної кар'єри слід застосовувати у професійній підготовці в педагогічному ЗВО і це вимагає, на наш погляд, їх обґрунтованого виокремлення.

Заслугує на увагу думка Г. Морозової про те, що організацію та планування кар'єри студентів у ЗВО слід здійснювати з дотриманням таких принципів: довгострокового планування кар'єри з конкретизацією та коригуванням цілей; обґрунтованість вибору даної кар'єри; проблемно-пошуковий, що забезпечує активний пошук ресурсів і виявлення оптимального шляху розвитку кар'єри; постійний саморозвиток і самовдосконалення особистості [4, с. 8]. Не можемо оминати увагою напрацювання колективу авторів під керівництвом З. Курлянд, який визначив таку групу принципів: гуманітаризації професійної освіти; професійно-естетичне виховання; професійно-економічне виховання; професійно-екологічне виховання; самоорганізації навчальної діяльності студентів; наукова організація праці студента; співробітництва; відкритості; різноманітності; регіоналізації професійної освіти; рівних можливостей; суспільно-державного управління [6, с. 50-52].

Викладене уможливорює формування авторської позиції щодо переліку принципів підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри, а саме принципів: 1) соціальної та професійної мобільності; 2) практико-орієнтованої підготовки; 3) комунікації та освітньої-професійної рефлексії; 4) самоорганізації; 5) єдності управління та врядування в освітньому процесі; 6) гнучкості і прогностичності системи освіти; 7) колективного співробітництва (корпоративності).

Перспективою подальших наукових розвідок автора є обґрунтування специфіки формування готовності майбутнього вчителя до розвитку професійної кар'єри – стандартної (вертикальної), що передбачає просування фахівця по службовим сходинкам (до вищої за рівнем посади) та горизонтальної, яка спрямована на удосконалення професійних компетентностей.

Література

1. Гуссерль Э. А. Феноменология [Статья в Британской энциклопедии]. Предисл., пер. и примеч. В.И. Молчанова. *Логос*. 1991. № 1. С. 12-21.
2. Затверджені стандарти вищої освіти України. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 02.02.2021).
3. Медведовська Т.П. Регіональний розвиток України в умовах глобалізації та євроінтеграції. *Економіка і суспільство*. Випуск № 4. 2016. С. 232-235.
4. Морозова Г. П. Организация и методика планирования карьеры менеджера в процессе профессиональной подготовки в вузе : автореф. дис. на соискание наук, степени канд. пед. наук : 13.00.08. Москва, 2004. 29 с.
5. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Наказ МОН України № 520 від 11.05.2021 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti>
6. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / Курлянд З.Н., Бартенєва І.О., Богданова І.М., Галіцян О.А. та ін. За ред. З.Н. Курлянд. Київ : Знання, 2012. 392 с.